

TEATR NARODOWY

MICHAŁ ZADARA

Reżyser teatralny i operowy, scenarzysta, autor filmów niezależnych, scenografii i instalacji wideo. Inicjator współpracującej z instytucjami publicznymi i prywatnymi twórczej organizacji Centrala, jeden z inicjatorów organizacji Obywatele Kultury.

Studiował reżyserię w krakowskiej PWST, a także wiedzę o teatrze i nauki polityczne w Swarthmore College i oceanografię w Woods Hole w Stanach Zjednoczonych.

Debiutował w Warszawie, w Teatrze Studio Buffo przygotował *Do You Miss America?* Bogosiana (1996); pracował w Stanach Zjednoczonych – wystawił *The Water Hen (Kurkę Wodną)* Witkacego (Swarthmore College, 1999) i *The Waste Land* Eliota (Collective: Unconscious New York City, 2000).

W krakowskiej PWST przygotował *HamletMaszynę* Müllera (przedstawienie kolektywu nowak/wysocka/zadara, 2003). Razem z Janem Peszkim zrealizował *Szaloną lokomotywę* Witkacego (Nowy Teatr w Słupsku, 2004), powrócił do niej jeszcze wiele lat później – w 2013 roku w bydgoskim Teatrze Polskim im. Konieczki. W ramach Festiwalu Baz@rt zrealizował razem z Anne-Laure Liégeois improwizowaną formę teatralną *Korek – L'embouteillage* (Narodowy Stary Teatr im. Modrzejewskiej w Krakowie, 2004).

Reżyserował dramat najnowszy: sztuki Pawła Demirskiego w gdańskim Teatrze Wybrzeże – *From Poland with Love* (2005) oraz *Wałęsę. Historię wesołą, a ogromnie przez to smutną* (2005), a we Wrocławskim Teatrze Współczesnym im. Wiercińskiego *Księżę Rodzaju z Wielikanowej i Wyrpajewa* (2007). Wspólnie z Demirskim pisał scenariusze swoich kolejnych prac reżyserskich – *Ifigenii nowej tragedii (według wersji Racine'a)* (Narodowy Stary Teatr im. Modrzejewskiej w Krakowie, 2008; także scenografia, reżyseria światła, wideo) i *Tykocina* (koprodukcja: Wrocławski Teatr Współczesny im. Wiercińskiego, Teatr Narodowy Habima w Tel Awiwie, Instytut Adama Mickiewicza w ramach Roku Polskiego w Izraelu 2008–2009; 2008). Przygotował, na podstawie własnego scenariusza, spektakl *Utopia będzie zaraz*, kolaż sceniczny z wykorzystaniem tekstów Demirskiego, piosenek z lat 80. oraz *Ksiąg narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego* Mickiewicza (Narodowy Stary Teatr im. Modrzejewskiej w Krakowie, 2010). Zrealizował *Sprawiedliwość*, na podstawie własnego i Nawojki Gurczyńskiej scenariusza, spektakl podejmujący temat winy i ukarania sprawców wypędzenia Żydów z Polski (koprodukcja: Teatr Powszechny im. Hübnera w Warszawie, Centrala, 2018). Przygotował podejmujące problem smogu *Filmy z epoki smogu* – połączenie działania obywatelskiego, sztuki teatralnej i filmu (koprodukcja: Teatr Powszechny im. Hübnera w Warszawie, Muzeum Warszawskiej Pragi, realizacja w ramach IV edycji Festiwalu Sztuki i Społeczności Miasto Szczęśliwe we współpracy z Centralą; 2019).

Wystawił *Obrażanie widzów* Handkego (Scena Fundacji Starego Teatru w Krakowie, 2005) oraz *Na gorąco* wg własnego tekstu, inspirowanego komedią Billy'ego Wildera *Pół żartem, pół serio* (Teatr Współczesny w Szczecinie, 2006).

Realizował dramat dwudziestowieczny – *Kartotekę* Różewicza (Wrocławski Teatr Współczesny im. Wiercińskiego, 2006), Gombrowiczowską *Operetkę* (Teatr Muzyczny Capitol we Wrocławiu, 2007), *Wizytę starszej pani* Dürrenmatta (Teatr Współczesny w Szczecinie, 2008; także opracowanie muzyczne razem z Jackiem Szymkiewiczem) oraz *Matkę Courage i jej dzieci* Brechta (Teatr Narodowy, 2016).

Przygotowywał sceniczne adaptacje powieści – *Chłopców z Placu Broni* Molnára (Teatr Narodowy, 2007), *Wielkiego Gatsby'ego* Fitzgeralda (Teatr Polski im. Konieczki w Bydgoszczy, 2011; także opracowanie muzyczne, wideo) oraz *Hotelu Savoy* Rotha wg własnego przekładu (koprodukcja: Teatr Nowy im. Dejmka w Łodzi, Centrum Dialogu im. Edelmana w Łodzi, 2012). Inszenizował *Goga i Magoga. Kronikę chasydzką* Bubera (Teatr Jeleniogórski im. Norwida, 2008), przygotował spektakl *1666* na podstawie *Szatana w Goraju* Singera we własnej scenografii (Teatr Żydowski im. Estery Rachel i Idy Kamińskich w Warszawie, 2011) oraz sceniczną interpretację *Biegunów* Olgi Tokarczuk (Teatr Powszechny im. Zygmunta Hübnera, koprodukcja: Teatr Łąźnia Nowa w Krakowie, 2021; adaptacja razem z Barbarą Wysocką, projekcje wideo razem z Arturem Sienickim i Barbarą Wysocką, reżyseria światła razem z Piotrem Pieczyńskim).

Zrealizował przedstawienie *Każdy/a. Sztuka moralna* na podstawie własnego tekstu w oparciu o XV-wieczny moralitet *Everyman* (Teatr Studio im. Witkiewicza w Warszawie, 2008; także scenografia, opracowanie muzyczne, wideo), pokazał rekonstrukcję słynnego monologu Klausa Kinskiego *Jezus Chrystus Zbawiciel* (koprodukcja: krakowski Festiwal „Boska Komedia”, Teatr Łąźnia Nowa w Krakowie, warszawski Teatr Dramatyczny, 2012). Przygotował tryptyk *Biblia: Księga Rodzaju 1-50*, cykl przeznaczony dla dzieci i dorosłych, będący połączeniem spektaklu z warsztatami (*Biblia. Rdz. 1-11* oraz *Biblia. Rdz. 12-25*, koprodukcja: Nowy Teatr w Warszawie, Centrala, 2017; *Biblia Rdz. 37-50*, koprodukcja: Nowy Teatr w Warszawie, Centrala, Festiwal Nowe Epifanie, 2018).

Reżyser wielokrotnie interpretował w teatrze światową i polską klasykę. Wystawił *Wesele* Wyspiańskiego (Krakowski Teatr Scena STU, 2006; także adaptacja). W Narodowym Starym Teatrze im. Modrzejewskiej w Krakowie przygotował *Fedrę* Racine'a (2006; także oprawa muzyczna), *Odprawę posłów greckich* Kochanowskiego (2007) oraz projekt *Kupiec Mikołaja Reja* (2009), a w szczecińskim Teatrze Współczesnym Fredrowski *Nocleg w Apeninach* (2009; także scenografia).

Pokażna część jego scenicznych realizacji to dramat romantyczny. W krakowskiej PWST wyreżyserował akt IV i V *Niepoprawnych wg Fantazego* Słowackiego (2004). Powrócił do Słowackiego, przygotowując *Księdza Marka* (Narodowy Stary Teatr im. Modrzejewskiej w Krakowie, 2005; także opracowanie muzyczne, scenografia), *Fantazego* (Teatr Powszechny im. Hübnera w Warszawie, 2015), *Lillę Wenedę* (koprodukcja: Teatr Powszechny im. Hübnera w Warszawie, Centrala, 2015) oraz performans *Sen srebrny Salomei* (koprodukcja: Teatr Studio im. Witkiewicza w Warszawie, Centrala, 2018; także scenariusz). Ma na swoim koncie Mickiewiczowskie *Dziady* zrealizowane w Teatrze Polskim we Wrocławiu, pokazane w całości, bez skreśleń (*Dziady. Część I, II, IV* oraz wiersz *Upiór*, 2014; *Dziadów część III*, 2015). W Teatrze Narodowym inszenizował *Aktora* Norwida (2012) oraz preromantycznych *Zbójców* Schillera (2014). Wyreżyserował *Chopina bez fortepianu* na podstawie tekstu własnego i Barbary Wysockiej, z muzyką Chopina (Centrala, 2013).

W Centrali reżyser zrealizował także *Awanturę warszawską* (2011, Muzeum Powstania Warszawskiego) oraz *Wszyscy byli odwrócenii* Hłaski (koprodukcja: Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie, Teatr Nowym im. Dejmka w Łodzi, 2013; także scenografia). Przygotował *10 politycznych piosenek* wg scenariusza Anny Czerniawskiej i własnego (koprodukcja: Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, 2013) oraz przedstawienie dla dzieci *Elementarz* na podstawie Mariana Falskiego (koprodukcja: Nowy Teatr w Warszawie, 2014). Realizował klasyczne teksty polskiej i światowej dramaturgii – *Wychowankę* Fredry (koprodukcja: Instytut Teatralny im. Raszewskiego w Warszawie, Teatr Powszechny im. Hübnera w Warszawie, 2014) oraz *Orestesa* wg Eurypidesa (koprodukcja: Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, 2016). Jest także, wspólnie z Barbarą Wysocką, scenarzystą i reżyserem projektu *Anty-Edyp* łączącego sztuki wizualne, muzykę, medycynę i teatr, wykorzystującego fragmenty *Króla Edypa* Sofoklesa oraz książek *Die Traumdeutung* Freuda i *Anti-Oedipus* Deleuze'a i Guattariego (koprodukcja: warszawski Teatr Polski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, 2010). W Instytucie Teatralnym im. Raszewskiego w Warszawie przygotował prapremierę poetyckiego dramatu Czesława Miłosza *Prolog* (2011).

Ma na swoim koncie także realizacje operowe, reżyserię *Oresteï* Xenakisa w Teatrze Wielkim–Operze Narodowej (2010) oraz *La liberté chiama la liberté*, światowe prawykonanie trzeciej cz ci operowej trylogii *The Minds of Helena Troubleyn* Knapika (Opera Wrocławska, 2010; także przekład, oraz projekcje multimedialne razem z Danielem Chruszczem). Na Scenie Kameralnej Teatru Wielkiego–Opery Narodowej, w ramach *Projektu P*, przygotowa  oper  m dziej kompozytorki Jagody Szmytki *Dla głosów i rąk* (2013; także libretto wspólnie z Jagod  Szmytk , scenografia, kostiumy, reżyseria światła). Zrealizowa  również *Cud albo Krakowiaki i Górale* Stefaniego (Teatr Muzyczny im. Baduszkowej w Gdyni, 2018) oraz *Zemst  nietoperza* Straussa (Teatr Narodowy, 2019; także przekład wspólnie z Justyn  Skoczek).

Re yserowa  za granic ; w Maxim Gorki Theater w Berlinie przygotowa  *Ozonkinder* inspirowany opowiadaniem *Dzieci  o nica* Gorkiego (2007), w wiedeńskim Schauspielhaus – *Bruno Schulz: Der Messias* Sikorskiej-Miszczuk (2010) oraz spektakl *Princip (Ten grób mi jest za mały)* Srblijanovi  (2013), a w Komische Oper w Berlinie – *Opowieści Lasku Wiedeńskiego* Grubera (2016).

Nagrody:

Przedstawienie *HamletMaszyna* Müllera kolektywu nowak/wysocka/zadara z Krakowa (PWST w Krakowie) zostało wyr znione P kiem Magnolii, nagrod  dla najlepszego spektaklu off-owego przyznawaną przez fotografów na 39. Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Małych Form „Kontrapunkt” w Szczecinie (2004). Michał Zadara otrzyma  wyr znienie za reżyserię przedstawienia *Ksiądz Marek Słowackiego* w Narodowym Starym Teatrze im. Modrzejewskiej w Krakowie w 1. Ogólnopolskim Konkursie na Teatralną Inscenizacj  Dawnych Dzieł Literatury Europejskiej w Warszawie (2006).

Aktorzy spektaklu *Wesele* Wyspiańskiego w Teatrze STU w Krakowie w reżyserii Zadary otrzymali nagrod  zbiorową w Ogólnopolskim Konkursie na Inscenizacj  Utworów Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie (2007). Przedstawienie *Kartoteka* Rózewicza przygotowane przez reżysera we Wrocławskim Teatrze Wsp czesnym im. Wiercińskiego otrzymało wyr znienie na 9. Przeglądzie Wsp czesnego Dramatu „Rewizje.pl” w Zielonej Górze (2007). Jego *Odprawa pos w greckich* Kochanowskiego z Narodowego Starego Teatru im. Modrzejewskiej w Krakowie została wyr zniona za zamysł inscenizacyjny na 32. Opolskich Konfrontacjach Teatralnych „Klasyka polska” (2007).

Ifigenia nowa tragedia (według wersji Racine’a) z Narodowego Starego Teatru im. Modrzejewskiej w Krakowie otrzymała Grand Prix oraz Nagrod  M dziej w kategorii KURTYNA na 7. Festiwalu Prapremier w Bydgoszczy (2008), a także Nagrod  Złamany Szlaban 20. Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Bez Granic” w Cieszynie (2009).

Na 11. bydgoskim Festiwalu Prapremier wyr znienie honorowe otrzymali twórcy spektaklu *Awantura warszawska* z Muzeum Powstania Warszawskiego (2012). Przedstawienie *Hotel Savoy* Rotha w  odzkiem Teatrze im. Dejmka uzyskało tytuł najważniejszego kulturalnego wydarzenia 2012 w plebiscycie „Energia Kultury” w  odzi (2013).

Spektakl *Chopin bez fortepianu* Centrali (premiera odbyła się w Teatrze im. Słowackiego w Krakowie) otrzyma  Grand Prix oraz Nagrod  Promocyjną im. Kazimierza Krzanowskiego na 49. Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Małych Form „Kontrapunkt” w Szczecinie (2014) oraz Grand Prix 13. Festiwalu Prapremier w Bydgoszczy; za reżyserię *Chopina bez fortepianu* Michał Zadara zosta  także wyr zniony Nagrod  za Osobowo  Artystyczną na 53. Rzeszowskich Spotkaniach Teatralnych Festiwalu Nowego Teatru (2014).

Spektakl *Princip (Ten grób mi jest za mały)* Srblijanovi  z wiedeńskiego Schauspielhaus zosta  uhonorowany za najlepszą reżyserię, najlepszą scenografi  i najlepszy nowy dramat serbski na 59. Festiwalu Dramatu Wsp czesnego STERIJINO POZORJE w Novym Sadzie (2014).

Za przygotowanie *Wszyscy byli odwrócenii* Hłaski w Centrali reżyser otrzymał łódzką Złotą Maskę za najlepszą reżyserię w sezonie 2013/2014.

Za reżyserię Mickiewiczowskich *Dziadów* (w całości, bez skreśleń; projekt realizowany w latach 2014–2016) w Teatrze Polskim we Wrocławiu Michał Zadara otrzymał Doroczną Nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za *Dziady. Części I, II i IV* oraz wiersz *Upiór* (2015) oraz nagrodę główną za reżyserię *Dziadów. Części I, II i IV* oraz wiersza *Upiór* oraz za *Dziadów część III* w Konkursie na Inscenizację Dzieł Literatury Polskiej „Klasyka Żywa” w Warszawie (2015).

Michał Zadara jest laureatem PASZPORTU „POLITYKI” za rok 2007 w kategorii „Teatr” za „imponującą aktywność twórczą, za przedstawienia przywracające wiarę w to, że teatr jest przestrzenią artystycznej wolności” (2008). Został uhonorowany nagrodami za przedstawienia przygotowane w Teatrze Narodowym – Nagrodą im. Cypriana Kamila Norwida w kategorii „Teatr” za reżyserię *Aktora* Norwida (2013) oraz Nagrodą im. Konrada Swinarskiego za inscenizację *Zbójców* Schillera (2014).

Realizacje w Teatrze Narodowym:

Chłopcy z Placu Broni Ferenc Molnára, 2007

Aktor Cypriana Kamila Norwida, 2012

Zbójcy Friedricha Schillera, 2014

Matka Courage i jej dzieci Bertolta Brechta, 2016

Zemsta nietoperza Johanna Straussa, 2019